

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 6/1979-80 med anledning av ltm Sven-Olof Lindfors' m.fl. hemställningsmotion om åtgärder för att avhjälpa bristen på behöriga lärare i landskaps högskolans högskoleskolor.

Landstinget har inbegärt kulturutskottets utlåtande över nämnda motion. Med anledning härav får utskottet, som i ärendet hört utbildningschefen Lennart Winqvist, skolinspektören Erik Skrifvars, distriktsinspektören Bo Berg och läraren Nils Holmström, värdsamt anföra följande.

Vid högskolans skolorna finns 49 lektorstjänster, av vilka 18 är besatta med kompetenta lärare och 23 ämneslärartjänster, av vilka 18 är besatta med behöriga lärare. Vidare finns 20 speciallärartjänster, av vilka 9 är besatta med kompetenta innehavare. Bristen på behöriga lärare är dock mer påtaglig i vissa ämnen än i andra. Sålunda är inte en enda av de 11 lärarna i finska formellt kompetent och inte heller någon av studiehandledarna har den tilläggsutbildning som fordras. I en del fall saknas tillräcklig grundutbildning men ofta förhåller det sig så, att endast auskulteringen återstår. Det bör dock framhållas, att avsaknaden av formell kompetens ingalunda innebär att vederbörande lärare är olämplig för sitt värv.

Till den uppkomna situationen har ett flertal faktorer bidragit. Som en rest från det gamla skolsystemet kvarstår överdrivet stora kompetensfordringar för flertalet ämneslärartjänster i grundskolan. Grundutbildningen är ofta mycket omfattande och dessutom fordras höga poäng inte bara i ett utan i flera ämnen.

Auskulteringen, som vanligtvis omfattar två terminer, är ekonomiskt betungande för lärarna, vilkas löneförmåner för övrigt inte heller förefaller att ha förbättrats i lika grad som för andra yrkesgrupper. Detta medför ökad emigration till Sverige, där på senare år en viss lärarbrist har uppstått. Många lärare från Sverige har också återflyttat. På grund av lärarnas låga lönenivå har dessutom flera lärare särskilt i matematik, fysik och kemi övergått till tjänster inom det privata näringslivet.

Vidare har konkurrensen om utbildningsplatser vid lärarhögskolan i Vasa skärpts betydligt. Av 200 sökande detta år kunde endast 48 antas och av 9 sökande från Åland blev ingen antagen.

Utskottet har noterat, att landskapsstyrelsen vidtagit en del åtgärder för att förbättra lärarsituationen vid högstadieskolorna. Studiestöd och även studielön har givits till lärare som kompletterat sin utbildning. I Sverige avlagd lärarexamen har förklarats godkänd inom landskapet och olika former av informationsverksamhet har bedrivits.

För att råda bot på problemet med oproportionerligt många formellt inkompetenta lärare borde sammanfattningsvis följande ske,

- regional kvotering vid intagning till lärarhögskolan i Vasa införs,
- lönenivån höjas och den allmänna inställningen till läramas arbete ändras i positiv riktning,
- speciallärarutbildningen och studiehandledarutbildningen inkluderas i den ordinarie lärarutbildningen,
- möjligheterna till studielön utökas,

- möjligheter till auskultering på Åland införs,
- utbildningskraven anpassas till högstadiets behov.

Det är dock uppenbart att landskapsstyrelsen endast genom framställningar till vederbörande myndigheter och beslutande organ har möjlighet att på ett avgörande sätt påverka förhållandena. Särskilt angeläget vore det enligt utskottets mening att åstadkomma en regional kvotering vid intagningen av studerande till lärarhögskolan i Vasa. En konkret åtgärd skulle också vara att undersöka möjligheterna att anordna auskultering på Åland.

Hänvisande till det ovensagda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte hos landskapsstyrelsen hemställa om åtgärder för att avhjälpa den rådande bristen på behöriga lärare i landskaps högstadieskolor.

Mariehamn den 17 december 1979.

På kulturutskottets vägnar:

Erik Sundberg
ordförande

Bjarne Pettersson
sekreterare.

Närvarande i utskottet: ordföranden Sundberg, viceordföranden Olof M. Jansson samt ledamöterna Dahlén, Fagerholm och Sundback.